

DIRECTOR CÀTEDRA ABERTIS-IESE

XAVIER VIVES

EN UN MÓN GLOBALITZAT, I ENFRONT D'UN MERCAT INTEGRAT I CREIXENT COM ÉS L'EUROPEU, AQUEST RECONEGUT ECONOMISTA VALORA POSITIVAMENT LES CONCENTRACIONS EMPRESARIALS, SEMPRE QUE AUGMENTIN LA COMPETÈNCIA I BENEFICIÏN EL CONSUMIDOR

Text EUDALD AYMERICH Fotos MIREYA DE SAGARRA

Després d'incorporar-se fa poc més d'un any com a professor d'Economia i director acadèmic del Centre Sector Públic-Sector Privat de l'Escola de Negocis IESE a Barcelona, és freqüent trobar en els mitjans de comunicació la seva opinió experta sobre els temes principals de l'actualitat econòmica internacional. I és que en aquests darrers anys, durant els quals l'economia mundial està evolucionant ràpidament de la mà de la societat de la informació i de les comunicacions, la consolidació d'un mercat integrat cada vegada més gran a Europa i en plena era de la globalització, els coneixements i la capacitat d'anàlisi de Xavier Vives són una bona fórmula per buscar respostes als interrogants econòmics del futur.

Per les notícies que ens arriben cada dia a través dels mitjans de comunicació, tenim la percepció d'assistir a una onada de fusions i adquisicions entre grans empreses internacionals. Quines causes poden explicar l'auge d'aquest tipus d'operacions?

Bàsicament, hi ha dos motius: el primer, de llarg termini, està determinat pel fet que la tecnologia avança per onades, tal com va succeir al començament del segle passat amb l'extensió del ferrocarril o amb la incorporació de l'electricitat als processos industrials. Cadascuna d'aquestes onades comporta una reestructuració empresarial, que es duu a terme en gran part per mitjà de fusions i adquisicions. Un segon factor, de curt termini, és la bonança econòmica actual; l'auge en els beneficis i la situació dels mercats financers fan que ara sigui un moment propici perquè les empreses emprenguin aquest tipus d'operacions.

Quin és l'impacte que les fusions i adquisicions tenen sobre la competència en el cas de sectors regulats?

En els sectors que estan fortament regulats, l'estructura de les empreses ve marcada per condicionants externs, amb la qual cosa el marge de maniobra que tenen és escàs. Quan el marc regulador s'obre, entren en joc les forces del mercat, les dimensions òptimes de les empreses canvien i comença un procés de reestructuració. Ho hem vist en el sector de les telecomunicacions, de la banca, de l'energia, d'infraestructures, etc.

En general, quins són els objectius que persegueix una companyia que decideix fusionar-se o adquirir una altra empresa?

Un primer objectiu està relacionat amb la reestructuració, és a dir, per ser més eficient i, en molts casos, per aconseguir economies d'escala fonamentades en

aspectes tecnològics o de gestió. Però també hi pot haver un vessant defensiu, és a dir, de mantenir el poder de mercat, o fins i tot convertir-se en una qüestió d'autèntica supervivència, quan els canvis en la tecnologia o en les preferències dels consumidors fan de la fusió o l'adquisició un aspecte estratègic que, si no es duu a terme, pot qüestionar la viabilitat de l'empresa com a companyia independent.

Les fusions i adquisicions entre empreses europees estan substituint el protagonisme que en aquest tipus d'operacions tenien les companyies de l'altra banda de l'oceà Atlàntic. Quina influència tenen la consolidació del mercat únic europeu i la implantació de l'euro en aquest canvi d'escenari?

La importància d'aquests factors –i en particular la moneda única– és fonamental, ja que proporcionen als inversors la tranquil·litat que les seves inversions no es devaluaran. Per exemple, els països candidats a entrar a la Unió Europea atreuen els inversors no només pel creixement que estan experimentant, sinó també per l'estabilitat que els dóna la futura adopció de la moneda única. La perspectiva del mercat integrat impulsa aquest tipus d'operacions. A més, aquest context eixampla el mercat, perquè elimina barreres nacionals i incentiva les concentracions empresarials.

A què es deu el paper creixent de les empreses espanyoles en les últimes fusions i adquisicions transfrontereres?

Aquest paper, que abans no es produïa, està propiciat per la bona conjuntura. N'és un clar exemple l'abundant disponibilitat de caixa que ha conduït les constructores a invertir i diversificar en altres sectors. Però a més, en alguns sectors en què hi ha hagut molta competència en el mercat intern, les empreses espanyoles han esdevingut eficients i ara estan capacitades per sortir fora. Aquest és el cas del sector financer, en què una liberalització avançada ha permès que bancs espanyols s'implantin a Anglaterra, com el Santander, i d'una manera àmplia a Sud-amèrica.

Com pot afectar els consumidors que les companyies siguin cada vegada més grans i els seus centres de decisió estiguin en un país diferent del seu?

En un principi, davant un augment de la competència i en un mercat més gran els consumidors troben més varietat de productes i a uns preus millors. D'altra banda, si el mercat es concentrés massa, podria no produir-se la translació al ciutadà de preus millors i més productes, però això normalment no passa quan el mercat s'eixampla com està succeint per la integra-

“LES ECONOMIES CONSOLIDADES HAN DE COMPETIR NO PER MITJÀ DE COSTOS BAIXOS SINÓ MITJANÇANT UNA ESTRATÈGIA DE CONEIXEMENT, INVESTIGACIÓ I INNOVACIÓ”

ció europea i el fenomen de la globalització. Pel que fa als centres de decisió, en general és bo tenir-los a prop perquè les *externalitats* que produeixen en una àrea local són importants.

Vostè ha manifestat que en qualsevol procés de fusió els governs han d'anteposar els interessos del ciutadà, ara bé, com s'aconsegueix un equilibri entre aquests interessos i els que també puguin tenir el govern mateix i les empreses involucrades en l'operació?

Cal tenir en compte que el govern, sia per mitjà del regulador en els sectors regulats o de les autoritats de defensa de la competència, ha de vetllar perquè el consumidor no es vegi perjudicat en aquestes operacions. El ciutadà pot estar tranquil que a tots els països, i amb la vigilància afegida de la Unió Europea sobre els reguladors nacionals, es controla aquest fet.

Fins a quin punt els governs utilitzen l'argument de la defensa dels interessos del consumidor en els processos de concentració transnacional per emmascarar un nacionalisme econòmic?

Cada govern identifica els sectors que considera estratègics i que desitja “protegir” de la inversió estrangera. El cas extrem és França; mentre que hi ha altres països com ara el Regne Unit que són molt més liberals en termes de l'adquisició d'empreses nacionals per part d'es-

trangeres. Espanya estaria, juntament amb Alemanya, més a prop del Regne Unit, però a distància. Hi hem d'afegir que en sectors regulats l'instint proteccionista té menys sentit perquè, a més dels controls comuns, hi ha el control específic establert per l'ens regulador corresponent.

En més d'una ocasió, la Unió Europea ha intervingut en les operacions transnacionals i ha obligat els governs dels països membres a rectificar les accions proteccionistes en defensa dels seus “campions nacionals”. És aquest el paper que cal esperar de la Unió?

La Unió Europea té entre les seves funcions evitar que es creïn barreres artificials al moviment de capitals entre els països membres, i que els governs puguin establir impediments que no siguin raonables ni proporcionats al bé que cal protegir, com pot ser la seguretat o l'estabilitat del sistema financer. Hem vist en casos recents, com els problemes a Polònia d'Unicredito en la compra d'HBV o en el cas d'Autostrade, a Itàlia, com la Comissió Europea ha intervingut en aquest sentit, i no veig motius perquè deixi de fer-ho.

Podria succeir que la UE adoptés un paper proteccionista en relació amb les empreses extracomunitàries que operen a l'espai europeu?

Pot ocórrer que alguna empresa europea, en veure

amençada la seva posició en algun sector, tingui la temptació d'acudir al regulador europeu per intentar posar obstacles a l'entrada d'empreses extracomunitàries. La missió de la Unió Europea és defensar la competència, no els competidors. Això significa que, si una empresa europea és reemplaçada per una altra d'estrangera més eficient, al final beneficiarà els consumidors. Naturalment, la qüestió és més complexa quan s'hi involucra la seguretat nacional, o en els casos en què la Unió Europea no està segura dels mecanismes de govern corporatiu de l'empresa estrangera. Per exemple, quan al Regne Unit Gazprom es va interessar per Centrica, les autoritats van bloquejar informalment l'operació perquè pensaven que l'estructura de la companyia russa no oferia les garanties suficients de transparència per operar al país. De la mateixa manera, si l'adquisició la pretén realitzar una empresa pública estrangera, i hi ha dubtes sobre les intencions del govern que la controla, l'assumpte es converteix en una qüestió de seguretat que és lícit tractar.

Les anomenades economies emergents estan provocant un canvi accelerat en el mapa econòmic mundial, oferint mà d'obra barata però, alhora, obrint nous mercats. Quin és el paper de les economies consolidades com ara l'europea en aquest nou escenari?

Allò que no han de fer és intentar competir directament mitjançant costos baixos, sinó per mitjà d'una estratègia de coneixement, investigació i innovació, i constituir una massa crítica que els permeti mantenir la posició de lideratge. Aquesta és l'estratègia clau, tenint en compte que els països emergents estan inver-

tint en tecnologia i aniran millorant de manera accelerada, però al mateix temps el seu cost de la vida i els seus salaris pujaran i, per tant, esdevindran menys competitius. El més important és que dins d'Europa els recursos econòmics es puguin moure de manera fluida dels sectors potencialment en declivi als nous sectors de futur.

En tot plegat, podem dir que és clau el paper que tenen les infraestructures de comunicacions.

Sí, perquè és una part fonamental dins la societat del coneixement. I no només és important que hi hagi bones infraestructures, sinó que s'utilitzin de manera òptima. Per això, la importància del grau de competència en el sector dels serveis, ja que quan aquest és elevat les empreses i els agents econòmics tenen molts incentius per utilitzar la tecnologia de la informació. A Espanya i Europa, les TIC estan menys explotades que als Estats Units per companyies de mida mitjana.

Vostè dirigeix la càtedra abertis-IESE Regulació, Competència i Polítiques Públiques. Quins són els objectius principals d'aquesta iniciativa?

Fonamentalment, impulsar la investigació en aquest camp, sobretot en els sectors amb reguladors i autoritats de defensa de la competència que interaccionen amb les empreses, i estudiar les polítiques públiques que es poden fer per millorar l'eficiència d'aquestes companyies i el servei als consumidors. La idea és intentar aconseguir aquest objectiu per mitjà d'investigacions, divulgació, col·loquis, sessions educatives i d'explicació dels resultats, i mitjançant conferències amb experts internacionals. ■

DE PERFIL ACADÈMIC I PRESTIGI RECONEGUT

■ El currículum de Xavier Vives és tan brillant com excepcional. Impulsor de l'Institut d'Anàlisi Econòmica del Consell Superior d'Investigacions Científiques a Bellaterra (Barcelona) com a director durant la dècada dels noranta, és professor d'Investigació a ICREA, a la Universitat Pompeu Fabra, tot i que està en excedència actualment després de començar, al novembre del 2005, a dirigir el Centre Sector Públic-Sector Privat i la càtedra abertis de Regulació, Competència i Polítiques Públiques, a l'IESE Business School de Barcelona.

■ A més, ha estat catedràtic d'Estudis Europeus de l'Escola de Negocis INSEAD entre els anys 2001 i 2005, de França, i ha impartit classes a la Universitat de Califòrnia (Berkeley), on es va doctorar en Economia, i en altres centres universitaris de prestigi com ara Harvard, Pennsilvània, Nova York i Barcelona (Universitat Autònoma).

■ Ha treballat com a consultor per al Banc Mundial, el Banc Interamericà de Desenvolupament i la Comissió Europea, i atresora distincions com ara el Premi Rei Joan Carles I d'Economia (1988), el de la Societat Catalana d'Economia (1996), la Medalla Narcís Monturiol (2002) i el Premi Catalunya d'Economia (2005).

■ Autor de diversos llibres sobre economia, entre els quals *Precios y oligopolio*, *ideas clásicas y herramientas modernas*.

■ És director del *Journal of the European Economic Association* i codirector del *Journal of Economics and Management Strategy*.

■ Des del començament del 2006, forma part del Consell de l'Econometric Society, l'associació acadèmica mundial més important en economia. ○